

DECIZIE Nr. 354/2018 din 22 mai 2018

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 252³ alin. (3) teza finală din Codul de procedură penală

EMITENT: CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

PUBLICATĂ ÎN: MONITORUL OFICIAL NR. 579 din 9 iulie 2018

Valer Dorneanu - președinte
Marian Enache - judecător
Petre Lăzăroiu - judecător
Mircea Ștefan Minea - judecător
Mona-Maria Pivniceru - judecător
Livia Doina Stanciu - judecător
Simona-Maya Teodoroiu - judecător
Varga Attila - judecător
Afrodita Laura Tutunaru - magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Cosmin Grancea.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 252³ alin. (3) teza finală din Codul de procedură penală, excepție ridicată de Societatea Comsid - S.R.L. prin Expert Insolvență SPRL în Dosarul nr. 3.370/97/2013/a16 al Curții de Apel Alba Iulia - Secția penală și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 218D/2017.

2. La apelul nominal lipsesc părțile, față de care procedura de citare este legal îndeplinită.

3. Magistratul-asistent referă asupra faptului că partea Oprea Florin Viorel a depus o cerere prin care solicită judecata în lipsă, iar partea statul român, prin Agenția Națională de Administrare Fiscală, a depus concluzii scrise prin care solicită respingerea, ca neîntemeiată, a excepției de neconstituționalitate.

4. Cauza fiind în stare de judecată, președintele Curții acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune concluzii de respingere a excepției de neconstituționalitate, ca neîntemeiată. Se arată că autorul excepției consideră că soluția legiuitorului de a nu permite exercitarea unei căi de atac împotriva încheierii prin care se dispune asupra valorificării bunurilor mobile sechestrate este una neconstituțională. Întreaga argumentare

a acestuia are la bază Decizia nr. 24 din 20 ianuarie 2016 pronunțată de către Curtea Constituțională în materia luării măsurilor asigurătorii și prin care, în esență, instanța de contencios constituțional a statuat că ori de câte ori se ia o măsură asigurătorie trebuie să existe o cale de atac.

5. Reprezentantul Ministerului Public precizează că nu este prima dată când susține în fața Curții Constituționale că decizia mai sus menționată este una greșită și că aceasta nu distinge între felul în care sunt luate măsurile asigurătorii, respectiv dacă sunt luate după ce partea, față de ale cărei bunuri se dispune măsura, are posibilitatea să își expună punctul de vedere în fața judecătorului și să administreze probe sau dacă sunt luate fără ca această parte să fie prezentă și să își expună opinia. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului recunoaște posibilitatea luării măsurilor asigurătorii și fără ca persoanele ale căror bunuri sunt supuse acestor măsuri să fie prezente, întrucât acesta este scopul măsurilor, respectiv de a preveni risipirea bunurilor. Totodată, aceeași jurisprudență recunoaște că, în anumite cazuri, luarea măsurilor asigurătorii intră în câmpul civil de reglementare al art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Prin urmare, soluția de a acorda o cale de atac și în situația în care părțile au fost prezente în fața judecătorului și au administrat probe nu face decât să asimileze luarea măsurilor asigurătorii unei acuzații în materie penală care presupune două grade de jurisdicție. Nu există nicio dispoziție în Constituție, în Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau în altă convenție care să prevadă sau din care să se poată deduce faptul că, în cazul în care partea a fost prezentă, trebuie să mai existe o cale de atac cu privire la luarea măsurilor asigurătorii.

6. Revenind la valorificarea bunurilor sechestrate se observă că, potrivit procedurii prevăzute de lege, de fiecare dată când valorificarea este precedată de prezența părților, acestea își pot face apărările necesare. Reiese că, în cazul valorificării bunurilor supuse sechestrului, controlul judecătoresc este unul inclus și, nefiind vorba de o acuzație în materie penală, nu este necesar să existe o cale de atac împotriva unei hotărâri pronunțate de instanță. Făcând aceste distincții și arătând că, în această procedură, părțile sunt prezente tot timpul sau sunt citate și au posibilitatea să se prezinte în vederea formulării apărării, rezultă că neprevăderea unei căi de atac nu încalcă nicio dispoziție constituțională sau convențională.

7. Pentru aceste argumente, reprezentantul Ministerului Public apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

8. Prin Încheierea din 19 decembrie 2016, pronunțată în Dosarul nr. 3.370/97/2013/a16, **Curtea de Apel Alba Iulia - Secția penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 252³ alin. (3) teza finală din Codul de procedură penală**, excepție ridicată de Societatea Comsid - S.R.L. prin Expert

Insolvență SPRL în calitate de administrator judiciar în dosarul cu numărul de mai sus, având ca obiect soluționarea unor contestații formulate împotriva încheierii de valorificare a bunului mobil sechestrat.

9. În motivarea excepției de neconstituționalitate se susține că prevederile legale menționate sunt neconstituționale, deoarece nu prevăd posibilitatea contestării încheierii prin care instanța de judecată dispune vânzarea bunurilor mobile sechestrate. Așa cum a statuat Curtea Constituțională, "accesul liber la justiție consacrat de art. 21 alin. (1) din Legea fundamentală nu se referă exclusiv la acțiunea introductivă în primă instanță de judecată, ci și la sesizarea oricăror altor instanțe care, potrivit legii, au competența de a soluționa fazele ulterioare ale procesului, așadar, la exercitarea căilor de atac, deoarece apărarea drepturilor, a libertăților și intereselor legitime ale persoanelor presupune, în mod logic, și posibilitatea acțiunii împotriva hotărârilor judecătorești considerate ca fiind nelegale sau neîntemeiate" (Decizia nr. 24 din 20 ianuarie 2016).

10. Opinia potrivit căreia o astfel de încheiere poate fi atacată numai odată cu fondul cauzei, în calea de atac a apelului, nu poate fi primită, întrucât exclude de la controlul imediat al instanței ierarhic superioare a legalității și temeiniciei încheierii prin care s-a dispus vânzarea bunului mobil și conduce la încălcarea flagrantă a accesului liber la justiție, în condițiile în care proprietarul bunului nu beneficiază de o garanție procedurală efectivă și imediată pentru a-și putea apăra dreptul de proprietate asupra bunului, drept care altfel riscă, până la soluționarea apelului, să fie afectat ireversibil.

11. De aceea, se impune cu necesitate instituirea unei căi efective și imediate de atac în beneficiul persoanelor al căror drept de proprietate privată este grav afectat printr-o măsură dispusă de instanța de judecată, cu atât mai mult cu cât proprietatea asupra bunului mobil riscă să fie pierdută definitiv înainte de soluționarea procesului penal, deși o soluție de achitare nu poate fi exclusă până la soluționarea definitivă a procesului. Prin urmare, reglementarea unei căi de atac într-o astfel de situație este necesară pentru a proteja și garanta dreptul de proprietate al persoanei.

12. Mai mult decât atât, textul legal menționat este contrar dispozițiilor art. 124 alin. (2) din Constituție, care prevăd că justiția este unică, imparțială și egală pentru toți, întrucât creează un cadru procesual diferit în funcție de faza procesuală în care se află vânzarea bunului mobil sechestrat. În situația în care valorificarea bunului mobil sechestrat se dispune în cursul urmăririi penale de către judecătorul de drepturi și libertăți, la propunerea procurorului, dispozițiile art. 252² alin. (4) din Codul de procedură penală prevăd, în mod expres, faptul că împotriva încheierii judecătorului de drepturi și libertăți prin care se dispune vânzarea bunului se poate face contestație la judecătorul de drepturi și libertăți de la instanța ierarhic superioară în termen de 10 zile. Or o astfel de diferență de tratament, în funcție de faza procesuală în care se dispune cu privire la vânzarea bunului, nu are nicio justificare, fiind incompatibilă cu exigențele constituționale și convenționale privind dreptul la un proces echitabil, dreptul la apărare, dreptul de acces la justiție, dar și cu principiile egalității de tratament și a legalității procesului penal.

13. Pe cale de consecință, întrucât nu prevede posibilitatea exercitării de către instanța

ierarhic superioară a unui control eficient și imediat asupra legalității și temeiniciei măsurii dispuse de către instanța de judecată cu privire la vânzarea bunului mobil sechestrat, forma actuală a textului legal criticat încalcă în mod flagrant dreptul de proprietate privată al persoanei. În acest sens, prin decizia mai sus menționată, paragraful 30, instanța de contencios constituțional a statuat deja că reglementarea unui cadru normativ care fragilizează garanțiile pe care statul trebuie să le stabilească în privința atributelor dreptului de proprietate privată duce la nesocotirea obligației sale asumate prin textul Constituției și implică la încălcarea dreptului de proprietate privată. Totodată, Curtea a reținut că vulnerabilizarea proprietății private a persoanei are drept efect crearea unui regim de insecuritate juridică a acesteia, dreptul său de proprietate devenind iluzoriu.

14. **Curtea de Apel Alba Iulia - Secția penală** opinează că excepția de neconstituționalitate este întemeiată. Astfel, situația este similară cu cea soluționată de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 24 din 20 ianuarie 2016 prin care s-a constatat neconstituționalitatea art. 250 alin. (6) din Codul de procedură penală.

15. Astfel, prin eliminarea controlului judiciar separat al încheierilor pronunțate în materia valorificării bunurilor sechestrate se aduce atingere accesului liber la justiție și dreptului la un proces echitabil și, în subsidiar, dreptului de proprietate privată. Excluderea de la controlul judecătoresc imediat a încheierii prin care instanța de judecată dispune cu privire la valorificarea bunurilor mobile sechestrate în procesul penal determină o încălcare a accesului liber la justiție, întrucât, pe de o parte, persoanele interesate sunt private de o garanție procedurală efectivă pentru apărarea dreptului lor de proprietate privată prin luarea acestor măsuri, iar, pe de altă parte, se aduce atingere substanței dreptului statuat prin dispozițiile art. 21 alin. (1) din Legea fundamentală.

16. Potrivit prevederilor art. 129 din Constituție, "Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și Ministerul Public pot exercita căile de atac, în condițiile legii". Prima teză exprimă dreptul fundamental înscris în art. 21 din Constituție privind accesul liber la justiție, această teză conține, așadar, o reglementare substanțială, ceea ce înseamnă că, deși art. 129 din Constituție asigură folosirea căilor de atac "în condițiile legii", această dispoziție nu are semnificația că "legea" ar putea înlătura ori restrânge exercițiul altor drepturi sau libertăți expres consacrate prin Constituție.

17. Dacă în Decizia nr. 24 din 20 ianuarie 2016, Curtea reamintea că măsurile asigurătorii sunt măsuri procesuale cu caracter real care au ca efect indisponibilizarea unor bunuri mobile prin instituirea unui sechestru, iar ca efect al instituirii sechestrului, proprietarul acestor bunuri pierde dreptul de a le înstrăina sau greva de sarcini, măsura afectând, așadar, atributul dispoziției juridice și materiale, pe întreaga durată a procesului penal, până la soluționarea definitivă a cauzei, în cazul de față dreptul de proprietate este mult mai grav lezat, fiind pierdut definitiv, fără ca proprietarul să aibă posibilitatea de a obține examinarea cauzei de către o instanță superioară.

18. Prin urmare, faptul că încheierea instanței de judecată prin care s-a dispus valorificarea prin vânzare a bunului mobil nu poate fi atacată creează neajunsuri majore care se convertesc în afectări ale dreptului la un proces echitabil, ale dreptului la apărare,

ale dreptului de proprietate privată, precum și ale dreptului referitor la folosirea căilor de atac.

19. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

20. **Guvernul** apreciază că dispozițiile legale criticate sunt constituționale. Astfel, măsurile asiguratorii sunt definite în doctrina juridică drept măsuri procesuale cu caracter real care au ca efect indisponibilizarea bunurilor mobile și imobile care aparțin suspectului, inculpatului sau părții responsabile civilmente, în vederea confiscării speciale, a confiscării extinse, executării pedepsei amenzii sau a cheltuielilor judiciare ori acoperirii despăgubirilor civile. Aceste măsuri constau în indisponibilizarea unor bunuri mobile sau imobile, prin instituirea unui sechestru asupra acestora.

21. Inițial, prevederile art. 252 alin. (2) din Codul de procedură penală erau singurele care permiteau valorificarea unor bunuri supuse sechestrului. Prin Legea nr. 255/2013 privind punerea în aplicare a Codului de procedură penală au fost mărite posibilitățile de valorificare a bunurilor supuse sechestrului, ca o consecință a situațiilor diverse întâlnite în practica judiciară, dar și a realităților economice, pentru a preîntâmpina prejudicierea suspectului sau a inculpatului sau a persoanei responsabile civilmente din cauza inflației.

22. Prin introducerea art. 252¹ - 252⁴ din Codul de procedură penală a fost creată o procedură de valorificare a tuturor bunurilor mobile care pot forma obiectului sechestrului, precum și o procedură de contestare a activităților desfășurate în procesul de valorificare.

23. Astfel, în cursul judecății, instanța poate dispune valorificarea bunurilor sechestrate dacă sunt îndeplinite condițiile și situațiile prevăzute de art. 252² din Codul de procedură penală, din oficiu sau la cererea procurorului, a uneia dintre părți sau a custodelui. Instanța va fixa un termen de judecată care să nu fie mai scurt de 10 zile, termen pentru care va cita părțile interesate, precum și custodele bunurilor. Judecata se desfășoară în camera de consiliu, în prezența procurorului, părțile fiind legal citate. Instanța se pronunță prin încheiere motivată, definitivă.

24. Încheierea instanței este definitivă, spre deosebire de încheierea judecătorului de drepturi și libertăți pronunțată în cazul de la art. 252² alin. (3), care poate fi atacată. Asimetria provine din preluarea soluțiilor din art. 168² și 168³ din Codul de procedură penală din 1968, potrivit cărora valorificarea bunurilor sechestrate în cursul urmăririi penale era efectuată de procuror. În acest caz, pentru a nu lipsi părțile ori persoana interesată de un control judecătoresc, ordonanța procurorului putea fi atacată la instanță.

25. Guvernul apreciază că textul criticat nu este de natură a aduce atingere art. 21 alin. (3) privind dreptul la un proces echitabil, art. 24 privind dreptul la apărare, art. 124 privind înfăptuirea justiției și art. 129 din Constituție și nici art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, deoarece s-a optat pentru această soluție din rațiuni de asigurare a celerității procedurii.

26. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului și Avocatul Poporului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctul de vedere al Guvernului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, notele scrise depuse, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

27. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

28. **Obiectul excepției de neconstituționalitate** îl constituie dispozițiile art. 252³ alin. (3) teza finală cu denumirea marginală Valorificarea bunurilor mobile sechestrate în cursul judecății din Codul de procedură penală, care au următorul conținut: "(3) Asupra valorificării bunurilor mobile sechestrate, precum și cu privire la cererile prevăzute la alin. (2), instanța de judecată dispune prin încheiere motivată. Încheierea instanței este definitivă."

29. Autorul excepției de neconstituționalitate susține că dispozițiile legale criticate încalcă prevederile constituționale ale art. 11 alin. (1) și (2) referitor la dreptul internațional și dreptul intern, art. 20 referitor la Tratatul internațional privind drepturile omului, art. 21 alin. (3) referitor la dreptul la un proces echitabil, art. 24 alin. (1) referitor la dreptul la apărare, art. 44 alin. (1) referitor la garantarea dreptului de proprietate privată, art. 124 alin. (2) referitor la unicitatea, imparțialitatea și egalitatea justiției și art. 129 referitor la Folosirea căilor de atac, precum și art. 6 paragraful 1 privind dreptul la un proces echitabil și art. 13 - Dreptul la un recurs efectiv din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și art. 1 - Protecția proprietății din Primul Protocol adițional la Convenție, deoarece nu prevăd posibilitatea contestării încheierii prin care instanța de judecată dispune vânzarea bunurilor mobile sechestrate.

30. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că prin ordonanța procurorului s-a dispus aplicarea sechestrului asigurător asupra unei aeronave aparținând Societății Comsid - S.R.L., în vederea reparării pagubei produse prin comiterea unor infracțiuni de evaziune fiscală și delapidare și pentru care au fost cercetate mai multe persoane.

31. Societatea Comsid - S.R.L. a formulat o cerere de ridicare a sechestrului aplicat asupra aeronavei și, în secundar, **valorificarea prin utilizare** a acesteia, motivat de împrejurarea că depozitarea sa în incinta aeroclubului a necesitat cheltuieli, care împreună cu costurile ocazionate de salariile pilotului, întreținere și asigurare ating valori foarte mari. În plus, aeronava se va degrada nemaiputând fi valorificată la același preț de bună-funcționare.

32. Analizând cererea formulată, Tribunalul Hunedoara - Secția penală a dispus valorificarea (vânzarea) aeronavei, măsura fiind dusă la îndeplinire de Agenția Națională de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate, în colaborare cu Direcția executării silite cazuri speciale din cadrul Agenției Naționale de Administrare Fiscală. Pentru a pronunța această hotărâre, instanța a reținut că procedura de valorificare a bunurilor mobile sechestrate în cursul judecății este reglementată de art. 252¹ raportat la art. 252³ din Codul de procedură penală, iar din interpretarea textelor legale menționate nu rezultă o concluzie echivalentă cu cea evocată în cerere, respectiv de **valorificare prin utilizare** a bunului. Așa fiind, pentru a nu genera în continuare costuri disproporționate pentru parte, cu consecințe asupra valorii bunului sechestrat, în baza art. 252¹ alin. (2) lit. d) raportat la art. 252³ din Codul de procedură penală, instanța a dispus ca bunul să fie valorificat prin vânzare.

33. Împotriva acestei încheieri, Societatea Comsid - S.R.L. și Expert Insolvență SPRL, în calitate de administrator judiciar al Societății Comsid - S.R.L., aflată în insolvență, au formulat contestație, cadru procesual în care a fost invocată excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 252³ alin. (3) teza finală din Codul de procedură penală, motivat de faptul că încheierea prin care, în cursul judecății, se dispune asupra valorificării bunurilor mobile sechestrate este definitivă.

34. Cu privire la criticile formulate, Curtea arată că acest caz este o excepție notabilă de la dreptul dublului grad de jurisdicție, iar modalitatea de reglementare este asimetrică față de situația valorificării bunurilor mobile sechestrate în cursul urmăririi penale. Așa fiind, Curtea constată că situația valorificării bunurilor mobile sechestrate în cursul judecății este similară situației analizate de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 24 din 20 ianuarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 276 din 12 aprilie 2016, prin care a fost cenzurată soluția legislativă cuprinsă în art. 250 alin. (6) din Codul de procedură penală care, **deși permitea contestarea modului de ducere la îndeplinire** a unei măsuri asigurătorii, nu permitea și **contestarea luării** măsurii asigurătorii de către judecătorul de cameră preliminară ori de către instanța de judecată.

35. Astfel, întrucât textul constituțional nu distinge, rezultă că accesul liber la justiție consacrat de art. 21 alin. (1) din Legea fundamentală nu se referă exclusiv la acțiunea introductivă la prima instanță de judecată, ci și la sesizarea oricăror altor instanțe care, potrivit legii, au competența de a soluționa fazele ulterioare ale procesului, așadar, la exercitarea căilor de atac. Apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor legitime ale persoanelor presupune, în mod logic, și posibilitatea acționării împotriva hotărârilor judecătorești considerate ca fiind nelegale sau neîntemeiate - în speță fiind vorba de încheierea de valorificare a bunurilor mobile sechestrate în cursul judecății care, potrivit art. 370 alin. (3) din Codul de procedură penală, este tot o hotărâre judecătorească. Așa fiind, **spre deosebire de situația în care măsura valorificării prin vânzare a unui bun mobil este dispusă în cursul urmăririi penale**, ipoteză în care părțile, custodele, procurorul sau orice altă persoană interesată pot formula - în acord cu art. 252² alin. (4) din Codul de procedură penală - contestație la judecătorul de drepturi și libertăți de la instanța ierarhic superioară, în termen de 10 zile, **în situația în care aceeași măsură este**

dispusă în cursul judecății, încheierea astfel pronunțată este definitivă, părțile, procurorul, custodele sau orice altă persoană interesată neputând contesta luarea unei astfel de măsuri.

36. În aceste condiții, în exercitarea prerogativelor sale privind reglementarea căilor de atac sau exceptarea de la exercitarea lor, legiuitorul trebuie să aibă în vedere și respectarea celorlalte principii și texte constituționale de referință. Raportat la materia luării măsurilor asigurătorii, prin eliminarea controlului judiciar separat al încheierilor pronunțate, se aduce atingere dreptului de acces liber la justiție și dreptului la un proces echitabil, iar în subsidiar dreptului de proprietate privată. Or statul are obligația de a garanta caracterul efectiv al accesului liber la justiție în acord cu exigențele referitoare la echitatea procedurilor.

37. Așa fiind, excluderea de la controlul judecătoresc imediat a încheierii prin care instanța de judecată, în cursul judecății, dispune cu privire la valorificarea unui bun mobil sechestrat determină o încălcare a accesului liber la justiție, întrucât persoanele interesate sunt private de o garanție procedurală efectivă pentru apărarea dreptului lor de proprietate afectat prin instituirea acestei măsuri. **Principiul de rang constituțional al accesului liber la justiție** pentru apărarea drepturilor și intereselor legitime, dar **și cel al legalității** care trebuie să guverneze procesul penal **exclud posibilitatea ca dreptul oricărei persoane interesate să fie limitat doar la contestarea modului de valorificare a bunurilor mobile sechestrate** - în condițiile art. 252⁴ alin. (1) din Codul de procedură penală cu denumirea marginală Contestarea modului de valorificare a bunurilor mobile sechestrate - deoarece se pot ivi situații în care împrejurarea avută în vedere în momentul dispunerii valorificării să nu fie conformă cu exigențele legale, neexistând nicio justificare obiectivă sau rațională pentru a nega dreptul persoanei interesate de a se adresa instanței pentru apărarea drepturilor sale. Totodată, Curtea constată că, **dacă, în cursul urmăririi penale, încheierea judecătorului de drepturi și libertăți de valorificare a bunurilor mobile sechestrate poate fi contestată, atât cu privire la dispunerea valorificării, cât și cu privire la modul de ducere la îndeplinire a acesteia [a se vedea art. 252² alin. (4) și art. 252⁴ alin. (1) teza întâi din Codul de procedură penală], în cursul judecății, încheierea instanței de valorificare a bunurilor mobile sechestrate poate fi contestată numai cu privire la modul de ducere la îndeplinire a acestei încheieri, măsura dispunerii valorificării bunurilor mobile sechestrate neputând fi supusă vreunei căi de atac [a se vedea art. 252⁴ alin. (1) teza a treia din Codul de procedură penală].**

38. Potrivit prevederilor art. 129 din Constituție, "Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și Ministerul Public pot exercita căile de atac, în condițiile legii". Această normă constituțională cuprinde două teze: prima teză consacră dreptul subiectiv al oricărei părți a unui proces, indiferent de obiectul procesului, precum și dreptul Ministerului Public de a exercita căile de atac împotriva hotărârilor judecătorești considerate ca fiind nelegale sau neîntemeiate; cea de-a doua teză prevede că exercitarea căilor de atac se poate realiza în condițiile legii. Prima teză exprimă, de fapt, în alți termeni, dreptul fundamental înscris în art. 21 din Constituție, privind accesul liber la justiție; această teză conține,

așadar, o reglementare substanțială. Cea de-a doua teză se referă la reguli de procedură, care nu pot însă aduce atingere substanței dreptului conferit prin cea dintâi teză. Așa fiind, în privința condițiilor de exercitare a căilor de atac legiuitorul poate să reglementeze termenele de declarare a acestora, forma în care trebuie să fie făcută declarația, conținutul său, instanța la care se depune, competența și modul de judecare, soluțiile ce pot fi adoptate și altele de același gen, astfel cum prevede art. 126 alin. (2) din Constituție, potrivit căruia "Competența instanțelor judecătorești și procedura de judecată sunt prevăzute numai prin lege". Cu toate acestea, deși art. 129 din Constituție asigură folosirea căilor de atac "în condițiile legii", această dispoziție constituțională nu are însă semnificația că "legea" ar putea înlătura ori restrânge exercițiul altor drepturi sau libertăți expres consacrate prin Constituție. Această teză este cu atât mai evidentă cu cât, în cauză, **dispunându-se în mod definitiv asupra vânzării unui bun mobil sechestrat, proprietarul** a pierdut nu numai atributul dispoziției juridice și materiale, **ci însăși proprietatea aceluși bun.**

39. Așadar, întrucât dreptul la un proces echitabil poate fi examinat în legătură cu încălcarea/negarea unor garanții procesuale privind drepturi cu caracter civil, respectiv dreptul de proprietate privată, reglementarea unei căi de atac efective în beneficiul persoanelor al căror drept de proprietate este afectat prin măsuri procesuale restrictive reprezintă o exigență constituțională pe care legiuitorul trebuie să o respecte în vederea protejării și garantării dreptului de proprietate privată.

40. De aceea, legiuitorul, pe lângă obligația de a oferi oricărei persoane posibilitatea efectivă de a se adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime, trebuie să imprime acestei posibilități un caracter echitabil care să confere plenitudine de exercițiu prin atingerea finalității urmărite. Aceasta se poate realiza prin reglementarea unei proceduri care să respecte cerințele de echitate instituite de art. 21 alin. (3) din Constituție, în absența cărora este goliță de conținut orice cenzură a dispunerii măsurii valorificării prin vânzare de către instanță, fără consimțământul proprietarului, a unui bun mobil sechestrat. Echitatea procedurii consacrată de art. 21 alin. (3) din Constituție reprezintă o valorificare explicită a dispozițiilor art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Așa fiind, aspectele legate de respectarea dreptului la un proces echitabil se examinează în funcție de ansamblul procesului și de principiile proprii de organizare a fiecărei proceduri. În acest sens, Curtea constată că efectivitatea garanțiilor referitoare la procesul echitabil trebuie aplicate nu numai în fazele premergătoare judecării - a se vedea, în acest sens, dispozițiile art. 252² alin. (4) din Codul de procedură penală, potrivit cărora părțile, custodele, procurorul sau orice altă persoană interesată pot formula contestație la judecătorul de drepturi și libertăți de la instanța ierarhic superioară în termen de 10 zile -, ci și în fazele ulterioare (primă instanță sau apel).

41. Prin urmare, faptul că încheierea instanței de judecată, prin care s-a dispus, fără consimțământul proprietarului, valorificarea unui bun mobil sechestrat, poate fi atacată cu apel, potrivit art. 408 alin. (2) din Codul de procedură penală, numai odată cu sentința nu este un argument suficient care să acopere neajunsurile relevate, neajunsuri care se

convertesc, fără putință de tăgadă, în afectări ale dreptului la un proces echitabil. Mai mult, în situația în care încheierea criticată a fost dispusă de către instanța de apel, atunci este negată orice posibilitate a persoanei interesate de a uza de dreptul său substanțial referitor la accesul la justiție.

42. De asemenea, Curtea observă că standardul de protecție oferit de dispozițiile Convenției și de jurisprudența instanței europene este unul minimal. Așa fiind, Legea fundamentală, jurisprudența Curții Constituționale sau orice altă convenție la care România este parte poate oferi, în măsura în care este afectată substanța unui drept (drept de proprietate și drept la un proces echitabil), un standard mai ridicat de protecție a drepturilor, potrivit prevederilor art. 20 alin. (2) din Constituție și art. 53 din Convenție (a se vedea în acest sens Decizia nr. 64 din 24 februarie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 286 din 28 aprilie 2015).

43. Totodată, potrivit art. 24 alin. (1) din Constituție, "Dreptul la apărare este garantat." Prin redactarea sa, această garanție constituțională nu vizează doar apărarea referitoare la faza procesului penal desfășurată în fața primei instanțe de judecată (de exemplu, prin propunerea și producerea de probe în fața instanței de fond, prin concluzii puse în cadrul dezbaterilor), ci vizează, deopotrivă, și dreptul de apărare prin exercitarea căilor legale de atac împotriva unor constatări de fapt sau de drept ori unor soluții adoptate de o instanță de judecată, dar care sunt considerate greșite de către unul sau altul dintre participanții la procesul penal. Este evident că, în situația în care persoana interesată este împiedicată să exercite până la soluționarea cauzei pe fond o cale de atac împotriva legalității și temeiniciei încheierii instanței de judecată de valorificare a unui bun mobil sechestrat sau nu are nicio cale de atac împotriva unei astfel de încheieri dispuse de instanța de judecată cu prilejul soluționării apelului, aceasta nu își poate valorifica și apăra drepturile fundamentale în fața unei instanțe de control judiciar.

44. În concluzie, lipsa unei căi de atac separate împotriva încheierii instanței de judecată (primă instanță sau apel) prin care s-a dispus valorificarea unui bun mobil sechestrat contravine drepturilor consacrate de art. 21 alin. (1) și (3), art. 44 și art. 129 din Constituție.

45. Așa fiind, Curtea constată că soluția legislativă consacrată de art. 252³ alin. (3) teza finală din Codul de procedură penală este neconstituțională și impune, pe cale de consecință, **instituirea unei căi de atac separate împotriva încheierii prin care instanța de judecată (primă instanță sau apel), a dispus valorificarea unui bun mobil sechestrat.**

46. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, al art. 1 - 3, al art. 11 alin. (1) lit. A. d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Societatea Comsid - S.R.L. prin Expert Insolvență SPRL în Dosarul nr. 3.370/97/2013/a16 al Curții de Apel Alba Iulia - Secția penală și constată că soluția legislativă cuprinsă în art. 252³ alin. (3) teza finală din Codul de procedură penală care nu permite, în cursul judecății, contestarea luării de către instanță a măsurii valorificării bunurilor mobile sechestrate este neconstituțională.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Curții de Apel Alba Iulia - Secția penală și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 22 mai 2018.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

Magistrat-asistent,

Afrodita Laura Tutunaru